

HNB

Trg hrvatskih velikana 3, HR-10002 Zagreb · T. +385 1 4564 555 · F. +385 1 4610 551

www.hnb.hr

Posljednji put ažurirano: 24. svibnja 2018.

**ODLUKA O KONTNOM PLANU ZA KREDITNE INSTITUCIJE
("Narodne novine", br. 104/2017.) I MEĐUNARODNI STANDARDI FINANCIJSKOG
IZVJEŠTAVANJA**

– ODGOVORI NA UPITE –

Područje:	MSFI 9 – Datum priznavanja transakcija
Tema:	Datum priznavanja transakcija kupoprodaje financijskih instrumenata
Broj pitanja:	184
Datum objave odgovora:	24. svibnja 2018.
Pitanje:	<p>Odlukom o kontnom planu za banke ("Narodne novine", br. 115/2003., 39/2004. i 29/2006.), koja je bila na snazi do 1. siječnja 2018., bilo je navedeno da se transakcije kupnje i prodaje financijskih instrumenata koje imaju obilježje <i>spot</i> transakcije trebaju evidentirati na datum namire. Za potrebe utvrđivanja devizne pozicije sve <i>spot</i> transakcije nominirane u stranoj valuti trebalo je knjižiti na datum trgovanja na računima izvanbilančne evidencije. Osim toga, u slučaju kupoprodaje financijske imovine koja je bila klasificirana u portfelj koji se vrednuje po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka ili u portfelj koji je raspoloživ za prodaju, na datum bilance bilo je potrebno provesti knjiženje efekata promjene fer vrijednosti spomenute imovine u razdoblju između datuma trgovanja i datuma namire (točka UP56 Dodatka A MRS-a 39 – <i>Financijski instrumenti: priznavanje i mjerenje</i>).</p> <p>Budući da je od 1. siječnja 2018. u primjeni nova Odluka o kontnom planu za kreditne institucije ("Narodne novine", br. 104/2017.), koja ne definira datum priznavanja transakcija kupoprodaje financijskih instrumenata, pitanje je postoji li i nadalje obveza priznavanja ili prestanka priznavanja financijskih instrumenata u bilanci kreditne institucije na datum namire ili je kreditnim institucijama dopušten odabir priznavanja ili prestanka priznavanja prema datumu trgovanja ili datumu namire.</p>
Odgovor:	Kreditne institucije izravno primjenjuju Međunarodne standarde financijskog izvještavanja na način kako je to određeno uredbama Europske unije. Budući da točka B.3.1.3 Dodatka B MSFI-ja 9 – Financijski instrumenti navodi da se redovna kupnja ili prodaja financijske imovine priznaje obračunavanjem na datum trgovanja ili na datum namire, kreditna institucija može odabrati datum koji će odrediti za datum priznavanja ili prestanka priznavanja financijske imovine, pri čemu se ista metoda primjenjuje dosljedno na sve prodaje i kupnje financijske imovine koja pripada istoj kategoriji.

Područje:	MSFI 9 i MRS 37
Tema:	Zatvaranje neaktivnih depozitnih računa individualnih klijenata
Broj pitanja:	A1430
Datum objave odgovora:	22. veljače 2013. (ažurirano 24. svibnja 2018.)

<p>Pitanje:</p>	<p>Pod kojim uvjetima kreditna institucija može zatvoriti neaktivne depozitne račune individualnih klijenata?</p> <p>Kreditna institucija polazi od pretpostavke da se po neaktivnim depozitnim računima ne očekuje odljev resursa. U skladu s tim, kreditna institucija poziva se na odredbe i računovodstveni tretman propisan MRS-om 37. Kreditna institucija predlaže – u cilju fer i objektivnog prezentiranja financijskih izvještaja i vjernijeg predočavanja obveza – da joj se dopusti da one sadašnje obveze za koje procjenjuje da odljev resursa nije očekivan, niti vjerojatan, smatra nepredviđenim obvezama, koje se ne bi priznavale u bilanci nego bi se vodile u izvanbilančnoj evidenciji. Na osnovi smanjenja obveza po predmetnim neaktivnim depozitnim računima kreditna bi institucija priznala izvanredne prihode u računu dobiti i gubitka. Dodatno, kreditna institucija navodi kako su nepredviđene obveze predmet kontinuiranog mjerenja (točka 30. MRS-a 37) i objavljivanja u bilješkama uz financijske izvještaje (točka 86. MRS-a 37).</p>
<p>Odgovor:</p>	<p>Mišljenja smo kako je riječ o računovodstvenoj prezentaciji financijskih izvještaja za specifične institucije, tj. subjekte financijskog izvještavanja i prema javnosti i prema regulatoru. S obzirom na to da se u razmatranom slučaju govori o kreditnoj instituciji, koja ima specifičnu ulogu provođenja intermedijacije, tj. prikupljanja depozita od javnosti te njihova plasiranja, smatramo kako je potrebno povesti posebnu brigu o fer i objektivnom prezentiranju financijskih izvještaja te posebice što vjernijem predočavanju obveza kreditne institucije.</p> <p>Isto tako, mišljenja smo kako MRS 37 u točki 11., kada definira rezerviranja, razlikuje ih od drugih obveza, kao što su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) obveze iz poslovanja i 2) obračunate obveze, <p>s obzirom na to da pri rezerviranju postoji neizvjesnost oko vremena ili iznosa budućih izdataka potrebnih za njihovo podmirivanje.</p> <p>U skladu s pravnim okvirom u RH ne postoji neizvjesnost pri ispunjenju ovih obveza po depozitima osoba, tj. zakonska je obveza, koja ne zastarijeva, da se na zahtjev klijenta isplati depozit. Na osnovi toga tumačenja smatramo kako ne postoji neizvjesnost oko iznosa budućih izdataka potrebnih za njihovo podmirivanje.</p> <p>Vremenski okvir u kojemu kreditna institucija mora ispuniti svoje obveze prema klijentu propisan je Zakonom o obveznim odnosima kroz odredbe kojima su regulirani novčani polog, ulog na štednju, kao i bankarski tekući račun. Predmetni depoziti isto tako mogu biti i osnovica za isplatu osiguranih depozita, ako su obuhvaćeni Zakonom o osiguranju depozita.</p> <p>Iz svega iznesenog smatramo da kod predmetnih transakcija ne bi moglo doći do promjene u računovodstvenom tretmanu obveza na osnovi pretpostavke da odljev resursa nije očekivan, niti vjerojatan (prestanak računovodstvenog tretmana obveza po neaktivnim depozitnim računima u skladu s odredbama MSFI-ja 9 te njihovo evidentiranje u skladu s odredbama MRS-a 37).</p> <p>Međutim, prihvaćamo argumente o tome da bi takvo zatvaranje neaktivnih depozitnih računa pridonijelo djelotvornijem upravljanju procesom vođenja i održavanja takvih računa, rasterećenju pomoćnih knjiga te smanjenju troškova vođenja i održavanja tih knjiga. Ako je trošak vođenja i održavanja knjigovodstvene evidencije nekih računa nerazmjerno visok u odnosu na stanje na tim računima, tada smatramo da je moguće zatvaranje tih računa u bilančnoj evidenciji uz istodobno formiranje rezerviranja u skladu s odredbama MRS-a 37 za potencijalne obveze po neaktivnim depozitnim</p>

računima (čija bi visina odgovarala iznosu smanjenja obveza po neaktivnim depozitnim računima).

Ističemo da je takav tretman obveza moguć samo u opravdanom slučaju. Kako bi se osigurala primjerenost takvog tretmana, kreditna institucija trebala bi provesti detaljnu i sveobuhvatnu analizu te postaviti gornju granicu stanja na pojedinim računima, kako bi se ovim postupkom zahvatili samo oni računi koji nisu materijalno značajni. Sama kreditna institucija trebala bi definirati što smatra materijalno značajnim depozitom, ali smatramo kako bi se za te potrebe kreditna institucija trebala rukovoditi pragom materijalne značajnosti koji je definiran Odlukom o provedbi Uredbe (EU) br. 575/2013 u dijelu vrednovanja imovine i izvanbilančnih stavki te izračunavanja regulatornoga kapitala i kapitalnih zahtjeva ("Narodne novine", br. 160/2013., 140/2015. i 113/2016.).

Pritom ističemo da se neaktivnim depozitnim računima mogu smatrati samo neaktivni računi po viđenju. Smatramo da depoziti koji imaju rok dospijeca i depoziti s klauzulama o automatskom ponovnom oročavanju ne mogu biti predmet prethodno opisanog zatvaranja.

Jednako tako, naglašavamo kako bi se po predmetnim transakcijama trebala nastaviti voditi izvanbilančna evidencija koja bi omogućavala ispunjenje svih ugovornih obveza kreditne institucije u slučaju aktivacije predmetnih obveza u sljedećim razdobljima. Evidencija bi minimalno trebala obuhvaćati sljedeće podatke:

- broj neaktivnih depozitnih računa u knjigovodstvenim evidencijama kreditne institucije
- iznosi na neaktivnim depozitnim računima kreditne institucije te podaci o vlasnicima računa
- razdoblje u kojemu su depozitni računi neaktivni.

Mišljenja smo kako bi kreditna institucija za predmetne transakcije trebala uspostaviti odgovarajući sustav unutarnjih kontrola u skladu s odredbama članka 2. stavka 3. točke 3. Odluke o sustavu unutarnjih kontrola ("Narodne novine", br. 1/2015.) koji propisuje kreditnoj instituciji uspostavu unutarnjih kontrola koje se odnose na vođenje poslovnih knjiga, ostale poslovne dokumentacije i evidencija, vrednovanje imovine i obveza te sastavljanje, objavu i dostavu godišnjih financijskih izvještaja u skladu s važećim propisima i standardima struke.

U vezi s iznesenim, smatramo da bi adekvatan sustav unutarnjih kontrola za predmetne transakcije trebao minimalno sadržavati politiku kreditne institucije o postupanju s neaktivnim depozitnim računima, kojom bi trebalo minimalno urediti sljedeće elemente:

- 1) maksimalan iznos obveza po pojedinom neaktivnom depozitnom računu na razini klijenta koji se može isknjižiti iz bilančne evidencije
- 2) minimalno razdoblje u kojemu je depozitni račun neaktivan, a da bi ga se moglo uzeti u obzir pri razmatranju o formiranju rezerviranja
- 3) načini knjigovodstvene evidencije nakon isknjiženja obveza, s obzirom na formalnopravnu obvezu u skladu s pravnim okvirom te postojećim propisima o postojanju obveza kreditne institucije prema vlasniku depozita (deponentu) i nakon računovodstvenog zatvaranja, odnosno eventualnog prestanka iskazivanja depozitnog računa u knjigama kreditne institucije
- 4) periodično provjeravanje postojanja neaktivnih depozitnih računa (npr. jednom godišnje) i provođenje postupka zatvaranja neaktivnih depozitnih računa
- 5) dosljedno provođenje politike.

Područje:	Predstečajne nagodbe
Tema:	Knjigovodstveno evidentiranje predstečajne nagodbe
Broj pitanja:	A1464
Datum objave odgovora:	6. lipnja 2013. (ažurirano 24. svibnja 2018.)
Pitanje:	<p>1. U slučaju uspješne nagodbe dužnika s vjerovnicima i sklapanja predstečajne nagodbe pred nadležnim trgovačkim sudom, na koji se način knjigovodstveno evidentiraju postojeće tražbine vjerovnika pri ponovnom ugovaranju rokova i načina njihova plaćanja, a u skladu s donesenim planom financijskog restrukturiranja i sklopljenom predstečajnom nagodbom?</p> <p>2. Prema Uputi za statističko i bonitetno izvješćivanje ("Narodne novine", br. 35/2010., 95/2010., 146/2010., 68/2011., 37/2012., 121/2013., 41A/2014., 127/2014., 67/2015., 119/2015., 54/2016., 121/2016., 76/2017. i 115/2017.) kreditna je institucija dužna u izvješću "AU" dostaviti podatak o načinu stjecanja imovine (Obilježje 32. Stjecanje imovine, modaliteti od "01" do "07"). Kako proizlazi iz odredbi članka 148. Zakona o kreditnim institucijama ("Narodne novine", br. 159/2013., 19/2015., 102/2015. i 15/2018.), ulaganja stečena u postupku financijskog restrukturiranja ne smatraju se iznimkom od ograničenja ulaganja. Znači li navedeno da vlasničkim vrijednosnim papirima ili udjelima koje je stekla sklapanjem predstečajne nagodbe treba pridružiti modalitet "05"?</p>
Odgovor:	<p>S obzirom na postavljena pitanja, uvodno ističemo da HNB nije ovlašten davati tumačenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi ("Narodne novine", br. 108/2012., 144/2012., 81/2013., 71/2015. i 78/2015., u nastavku teksta: ZFPPN) te upućujemo kreditne institucije da pitanja povezana s provedbom ZFPPN-a upute Ministarstvu financija. U nastavku stoga dajemo odgovore na pitanja s aspekta bankovne regulative, odnosno u kontekstu knjigovodstvenog evidentiranja ZFPPN-om propisanih događaja i izvještavanja HNB-a:</p> <p>1. U slučaju uspješne nagodbe dužnika s vjerovnicima i sklapanja predstečajne nagodbe pred nadležnim trgovačkim sudom, tražbine vjerovnika koje su predmet nagodbe knjigovodstveno se evidentiraju na temelju novih uvjeta, odnosno treba provesti knjiženja koja se provode pri restrukturiranju plasmana (staro potraživanje se zatvara i knjiži se novo).</p> <p>2. U slučaju ulaganja stečenih u postupku predstečajne nagodbe, slažemo se da vlasničkim vrijednosnim papirima ili udjelima koje je stekla sklapanjem predstečajne nagodbe kreditna institucija treba pridružiti modalitet "05" obilježja 32. Stjecanje imovine u izvješću "AU". U suprotnom bi se navedena vlasnička ulaganja u nadzornim izvještajima mogla prikazati kao iznimke od ograničenja. Ističemo da se ovime isključivo uređuje izvještavanje opisa pojedinoga vlasničkog ulaganja te da se na ulaganja stečena u postupku predstečajne nagodbe pretvaranjem potraživanja i nadalje primjenjuju odredbe članaka 148. i 149. Zakona o kreditnim institucijama.</p>

Područje:	Knjigovodstveno evidentiranje i izvješćivanje netipičnih događaja
Tema:	Evidentiranje i izvješćivanje negativne kamate
Broj pitanja:	A1429
Datum objave odgovora:	19. lipnja 2015. (ažurirano 24. svibnja 2018.)

Pitanje:	Kao rezultat visoke likvidnosti na međunarodnom financijskom tržištu javljaju se neuobičajeni negativni prinosi. Kako knjigovodstveno evidentirati negativne kamate na dane depozite (kada davatelj depozita ostvaruje trošak po poslu po kojem obično ima prihod) te negativne kamate na primljene depozite (kada primatelj depozita ostvaruje prihod po poslu po kojem obično ima trošak) te na koji način prikazati te efekte u izvješćima za Hrvatsku narodnu banku?
Odgovor:	<p>Negativne kamate na financijsku imovinu knjigovodstveno se evidentiraju na način da se za navedeni iznos u bilanci povećava iznos ostalih obveza po kamatama (računi 21, 22 i 23), dok se u računu dobiti i gubitka povećava iznos ostalih kamatnih troškova na financijsku imovinu na računima skupine 60. Analogno tome, negativne kamate na financijske obveze evidentiraju se na način da se za navedeni iznos u bilanci povećava iznos ostalih potraživanja po kamatama (računi 11, 12 i 13), dok se u računu dobiti i gubitka povećava iznos kamatnih prihoda od financijskih obveza.</p> <p>Za potrebe izvješćivanja u skladu s Uputom za statističko i bonitetno izvješćivanje negativne kamate na financijsku imovinu u izvješću "AA" prijavljuju se na instrumentu "P9999" – Ostala pasiva i na vrstama iznosa "03" i "04", a u izvješću "RA" na pripadajućem instrumentu financijske imovine "A*" i vrste iznosa "53". Negativne kamate na financijske obveze u izvješću "AA" prijavljuju se upotrebom instrumenta "A9999" – Ostala aktiva i vrsta iznosa "03" i "04", a u izvješću "RA" na pripadajućem instrumentu financijskih obveza "P*" i vrste iznosa "51".</p> <p>Za potrebe izvješćivanja u skladu s Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 680/2014 (FINREP) u obrascu F02.00 – Račun dobiti i gubitka negativne kamate na financijsku imovinu iskazuju se na poziciji 145 Kamatni rashodi po imovini, a negativne kamate na financijske obveze iskazuju se na poziciji 085 Kamatni prihodi po obvezama.</p>

Područje:	Računi na kojima se evidentiraju plasmani u kredite
Tema:	Preuzeta potraživanja po kreditima
Broj pitanja:	A1363
Datum objave odgovora:	15. ožujka 2012. (ažurirano 24. svibnja 2018.)
Pitanje:	<p>Banka planira od druge banke preuzeti potraživanja po kreditima. Preuzimanje namjerava provesti na temelju ugovora o cesiji. Pritom banka kao primatelj preuzima cjelokupni iznos potraživanja po kreditu (dospjelu glavicu i kamate) bez umanjenja za diskont, pri čemu ne postoji pravo regresa od banke – ustupitelja.</p> <p>Banka je zaključila da navedena preuzeta potraživanja po kreditima ne bi trebalo knjžiti na račune propisane za kupljena potraživanja (faktoring i forfajting) i iskazati na instrumentima faktoringa i forfajtinga (modaliteti "A0305" i "A0306" obilježja "Instrument", u skladu s Uputom za statističko i bonitetno izvješćivanje), s obzirom na to da nije riječ o kupnji potraživanja uz diskont. Stav banke je da preuzete kredite treba knjžiti na odgovarajuće račune i iskazati u okviru instrumenata koji odgovaraju namjeni kredita za koju su odobreni od banke – ustupitelja.</p> <p>Je li navedeni zaključak banke ispravan?</p>
Odgovor:	<p>Kao što smo na temelju iznesenih informacija razumjeli, u opisanom slučaju riječ je o preuzimanju kredita od druge banke na temelju ugovora o cesiji (ustupu tražbine). Stoga nije riječ o faktoringu ili forfajtingu, koji su specifični oblici financiranja klijenata.</p> <p>Opisano preuzimanje potraživanja po kreditima treba provesti u skladu s važećim propisima, internim politikama i procedurama (osobito sa stajališta upravljanja</p>

	<p>rizikom) te u skladu s tim evidentirati preuzete kredite na odgovarajućim računima kontnog plana za kreditne institucije koji odgovaraju obilježjima odnosno namjeni tih kredita.</p> <p>U skladu s navedenim, upućujemo kreditne institucije na to da opisana preuzeta potraživanja po kreditima iskazuju na odgovarajućim propisanim instrumentima Upute za statističko i bonitetno izvješćivanje ("Narodne novine", br. 35/2010., 95/2010., 146/2010., 68/2011., 37/2012., 121/2013., 41A/2014., 127/2014., 67/2015., 119/2015., 54/2016., 121/2016., 76/2017. i 115/2017.) ovisno o izvornoj vrsti odnosno namjeni tih kredita. Pritom napominjemo da je, zbog činjenice da su ti krediti <i>de facto</i> postali utrživi, instrumente potrebno opisati modalitetom "U" obilježja "Utrživost kredita".</p>
--	---

Područje:	Plasmani u kredite/depozite i primljeni krediti/depoziti
Tema:	Knjiženje transakcija na novčanom tržištu
Broj pitanja:	A1365
Datum objave odgovora:	15. ožujka 2012. (ažurirano 24. svibnja 2018.)
Pitanje:	<p>Banka u svom poslovanju sklapa transakcije na novčanom tržištu, pri čemu pod tim pojmom podrazumijeva novčane depozite koji se daju i primaju na financijskom tržištu. Pod tim tržištem osim međubankarskih depozita podrazumijeva i depozite između ostalih institucionalnih investitora (osiguravajuće kuće, investicijski fondovi i sl.). Riječ je o depozitima koje banka kotira na opisanom tržištu s istodobno izražene dvije cijene u obliku kamatnih stopa po kojima je spremna davati depozit i po kojima je spremna primiti depozit. Predmetne transakcije sklapaju uglavnom na kratki rok, najdulje do godine dana, pri čemu je najveća koncentracija primljenih i danih depozita na rokove do mjesec dana. Svrha je sklapanja opisanih transakcija upravljanje likvidnošću banke te trgovanje radi ostvarivanja profita na razlici u kamatnim stopama povezanih transakcija (primljeni i dani depozit s istim iznosom i rokom dospijeca). Kao standardizirani instrument trgovanja ove transakcije nemaju definiran način korištenja.</p> <p>U poslovnim knjigama banke predmetne se transakcije knjiže na kontima primljenih i danih depozita. Je li ispravno tretiranje navedenih transakcija kao depozitnog, a ne kreditnog posla?</p>
Odgovor:	<p>Članak 7. stavak 2. Zakona o kreditnim institucijama ("Narodne novine", br. 159/2013., 19/2015., 102/2015. i 15/2018.) navodi da se, ako nije drugačije uređeno, depozitom smatra novčani polog na način kako je definiran Zakonom o obveznim odnosima.</p> <p>Članak 990. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine", br. 35/2005., 41/2008., 125/2011., 75/2015. i 19/2018.) navodi da je ugovor o novčanom pologu sklopljen kad se banka veže primiti, a položitelj položiti kod banke određeni novčani iznos.</p> <p>Također, u članku 1044. Zakona o obveznim odnosima navedeno je da se odredbe ugovora iz bankarskog poslovanja na odgovarajući način primjenjuju i na druge pravne osobe, ako su zakonom ovlaštene za obavljanje određenih bankarskih poslova.</p> <p>U skladu s navedenim zakonskim odredbama, odgovor na postavljeno pitanje nije jednoznačan, već ugovaranje, knjiženje i izvještavanje ovise o tome s kime banka ugovara opisanu transakciju te o tome prima li banka sredstva ili ih plasira.</p>

	<p>Ako banka opisanu transakciju sklopi s drugom bankom (ili drugom osobom koja je zakonom ovlaštena primati novčane pologe), tada se posao može ugovoriti, knjižiti i izvještavati kao depozit (novčani polog), neovisno o tome je li sredstva primila kao depozit ili ih je plasirala kao depozit.</p> <p>Ako banka opisanu transakciju sklopi s protustrankom koja nije banka (niti druga osoba koja je zakonom ovlaštena primati novčane pologe), primjerice s društvom za osiguranje ili s investicijskim fondom, pri čemu Banka u toj transakciji prima sredstva, tada se i takav posao može ugovoriti, knjižiti i izvještavati kao depozit.</p> <p>Međutim, ako banka opisanu transakciju sklopi s protustrankom koja nije banka (niti druga osoba koja je zakonom ovlaštena primati novčane pologe), pri čemu banka u toj transakciji plasira sredstva, tada se takav posao ne smije tretirati kao depozit, s obzirom na to da se – kako proizlazi iz citiranih zakonskih odredbi – novčani polog može položiti jedino kod osobe koja je za to zakonom ovlaštena. U tom se slučaju opisana transakcija mora ugovoriti, knjižiti i izvještavati kao kredit.</p>
--	--